

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)
27. oktober 1987 *

I sag 109/86,

angående en anmodning, som appelretten i Athen i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Ioannis Theodorakis Biomichania Elaiou AE, Chania, ved bestyrelsesformand
Ioannis Dimitris Theodorakis

mod

den græske stat, ved finansministeren

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artiklerne 36 og 37 i Kommissionens forordning nr. 3183/80 af 3. december 1980 om fælles gennemførelsesbestemmelser for import- og eksportlicenser samt forudfastsættelsesattester for landbrugsvarer (EFT L 338, s. 1),

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden O. Due, dommerne K. Bahlmann og T. F. O'Higgins,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn
justitssekretær: fuldmægtig D. Louterman

efter at der er afgivet indlæg af,

— selskabet Theodorakis ved advokat E. S. Zouridakis,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved X. Yataganas,

* Processprog: Græsk.

på grundlag af retsmøderapporten og efter mundtlig forhandling den 10. juni 1987,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 10. juni 1987, afsagt følgende

Dom

- 1 Ved kendelse af 16. oktober 1985, indgivet til Domstolen den 7. maj 1986, har appelretten i Athen i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artiklerne 36 og 37 i Kommissionens forordning nr. 3183/80 af 3. december 1980 om fælles gennemførelsesbestemmelser for import- og eksportlicenser samt forudfatsættelsesattester for landbrugsvarer (EFT L 338, s. 1).

- 2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag mellem det græske selskab Ioannis Theodorakis Biomichania Elaiou AE (herefter benævnt »Theodorakis«) og den græske stat vedrørende tilbagebetaling af en sikkerhed, som selskabet havde stillet. Theodorakis havde i april 1982 indgået aftale med en polsk virksomhed om salg til denne af en vare, for hvilken der ved udførslen fra Fællesskabet i medfør af gældende fællesskabsregler skulle udstedes en eksportlicens af den kompetente græske myndighed; Theodorakis opnåede da også licensen ved at stille den sikkerhed, der krævedes. Licensen var gyldig indtil den 31. august 1982, hvor den polske køber senest skulle modtage varen i Grækenland. Køberen mødte imidlertid ikke mødte op for at afhente varen i rette tid, trods henstillinger fra Theodorakis, og selskabet hævder at have ansøgt den kompetente græske myndighed om, og også at have opnået, en forlængelse af eksportfristen indtil den 31. december 1982. Efter at have fået meddelelse fra den polske køber om, at denne heller ikke kunne modtage varen i december, hævdede Theodorakis kontrakten.

- 3 Efter at den kompetente græske myndighed havde erklæret den stillede sikkerhed fortabt, fordi udførslen ikke havde fundet sted, anlagde Theodorakis sag med påstand om tilbagebetaling af sikkerheden. Da Theodorakis ikke fik medhold i første

instans, indbragte selskabet sagen for appelretten i Athen, idet det bl. a. gjorde gældende, at den omstændighed, at den polske køber ikke havde modtaget varen i Grækenland, måtte betragtes som et tilfælde af force majeure i den betydning, der er forudsat i Kommissionens forordning nr. 3183/80, hvilket måtte bevirke, at den omtvistede eksportlicens skulle ophæves, og sikkerheden tilbagebetales.

- 4 For at kunne afgøre denne tvist har appelretten i Athen forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål, som i det væsentlige går ud på, om begrebet force majeure i artiklerne 36 og 37 i forordning nr. 3183/80 skal fortolkes således, at det omfatter en situation, hvor udførslen ikke har fundet sted inden for eksportlicensens gyldighedsperiode, fordi køberen har undladt at modtage den til udførsel solgte vare, selv om han var kontraktligt forpligtet hertil.
- 5 For en nærmere redegørelse for de faktiske omstændigheder og de skriftlige indlæg, der er indgivet til Domstolen, henvises til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.
- 6 Med henblik på besvarelsen af det forelagte spørgsmål må det for det første — som Domstolen allerede har udtalt i sin dom af 30. januar 1974 (Kampffmayer, sag 158/73, Sml. s. 101) — erindres, at begrebet force majeure ikke har et ensartet indhold inden for de forskellige grene af retssystemet samt de forskellige områder, hvor det anvendes, og at dets indhold derfor skal bestemmes efter den juridiske sammenhæng, hvori det får betydning. I det foreliggende tilfælde er retsstillingen kendetegnet ved den forpligtelse, fællesskabsretten pålægger indehaveren af eksportlicensen til at udføre den pågældende vare inden for licensens gyldighedsperiode, og som garanti for opfyldelsen af denne forpligtelse stilles der en sikkerhed, således som det bl. a. fremgår af artikel 8, stk. 1, artikel 29, litra b), og den niende betragtning til forordning nr. 3183/80. I henhold til bestemmelserne i artiklerne 36 og 37 i samme forordning frigives sikkerheden, når den kompetente nationale myndighed ophæver forpligtelsen til at udføre varen som følge af, at »udførslen ikke [kan] ske inden for licensens gyldighedsperiode som følge af et tilfælde af force majeure«.
- 7 Det bemærkes i den forbindelse, at Domstolen i ovennævnte dom med hensyn til en bestemmelse, der ligner bestemmelsen i artiklerne 36 og 37 i forordning nr.

3183/80, har udtalt, at begrebet force majeure ikke er begrænset til absolut umulighed. Det er imidlertid også fast praksis, at begrebet force majeure, selv om det ikke forudsætter absolut umulighed, dog indebærer et krav om, at den pågældende handling ikke er udført på grund af helt usædvanlige og uforudseelige omstændigheder, som den, der påberåber sig dem, ikke har nogen indflydelse på, og hvis virkninger ikke kunne være undgået trods al udvist agtpågivenhed.

- 8 Med hensyn til den situation, at det ikke kan lægges eksportlicensindehaveren til last, at den påtænkte udførsel ikke har fundet sted, men at dette alene skyldes, at medkontrahenten ikke har opfyldt den købekontrakt, i henhold til hvilken udførslen skulle finde sted, må det fastslås, at selv om en sådan forstyrrelse i opfyldelsen af en kontrakt kan betegnes som en omstændighed, som licensindehaveren ikke har nogen indflydelse på, er den dog hverken helt usædvanlig eller uforudseelig. En sådan begivenhed udgør en sædvanlig handelsrisiko i forretningsforhold, og licensindehaveren, som i øvrigt fuldstændig frit kan vælge sine handelspartnere under hensyn til, hvilken fordel han kan have heraf, må selv træffe sine modforholdsregler enten ved at indføje bestemmelser herom i kontrakten eller ved at tegne en særlig forsikring.
- 9 Den nationale rets spørgsmål må derfor besvares med, at begrebet force majeure i artiklerne 36 og 37 i Kommissionens forordning nr. 3183/80 af 3. december 1980 skal fortolkes således, at det ikke omfatter en situation, hvor udførslen ikke er sket inden for eksportlicensens gyldighedsperiode som følge af, at køberen har undladt at modtage den til udførsel solgte vare, selv om han var kontraktligt forpligtet hertil.

Sagens omkostninger

- 10 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af appelretten i Athen ved kendelse af 16. oktober 1985, for ret:

Begrebet *force majeure* i artiklerne 36 og 37 i Kommissionens forordning nr. 3183/80 af 3. december 1980 skal fortolkes således, at det ikke omfatter en situation, hvor udførslen ikke er sket inden for eksportlicens gyldighedsperiode som følge af, at køberen har undladt at modtage den til udførsel solgte vare, selv om han var kontraktligt forpligtet hertil.

Due

Bahlmann

O'Higgins

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 27. oktober 1987.

P. Heim
Justitssekretær

O. Due
Formand for Anden Afdeling